

KONTRARozVĚDKA

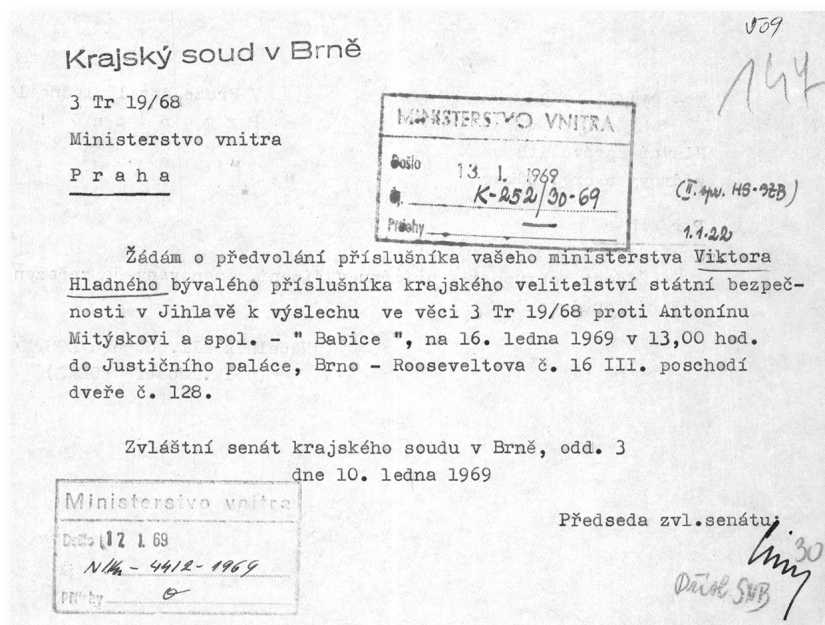
V oficiální bezpečnostní terminologii se pojem kontrarozvědka objevil v rámci reorganizace bezpečnostních složek koncem roku 1953. Stal se výrazem pokračující sovětizace československých bezpečnostních složek, ale i snahy o vymezení se vůči předcházejícímu období, kdy se Státní bezpečnost stala symbolem státního teroru vůči vlastním občanům.

Od května 1945 působil na ministerstvu vnitra odbor pro politické zpravodajství, který měl za úkol vedení a řízení státněbezpečnostní služby (odbor Z). Komunisté ho ovládli po provokaci v lednu 1946. Koncem roku 1946 se odbor Z reorganizoval do podoby VII. odboru MV a o rok později, po reorganizaci bezpečnostních odborů MV, vznikl v rámci koncentrace moci v rukou komunistů III. odbor „Bezpečnost“. V prosinci 1948 bylo vytvořeno Velitelství StB (odbor BA) skupiny I „Bezpečnost“.

Na Slovensku už v období Slovenského národního povstání působil bezpečnostní odbor Pověřenectva pro věci vnitřní, který na povstaleckém území zabezpečoval zpravodajské a státněbezpečnostní úkoly. Začátkem února 1945, krátce po osvobození Košíc, vzniklo při referátu pro věci vnitřní Slovenské národní rady oddělení pro demokratickou státní bezpečnost.¹⁶² V druhé polovině února 1945 schválilo předsednictvo Slovenské národní rady rozpuštění starých útvarů policie a četnictva a vznik Národní bezpečnosti. Zpravodajské a bezpečnostní záležitosti převzalo 2. oddělení Hlavního velitelství Národní bezpečnosti (NB 2).¹⁶³ V podstatě prvorepubliková organizace bezpečnostních složek se změnila v září 1945 po vzniku Ústředny politického zpravodajství a v říjnu 1945 po vytvoření odboru státní bezpečnosti a politického zpravodajství na Pověřenectvu

¹⁶² MEDVECKÝ, Matej – SIVOŠ, Jerguš – JAŠEK, Peter: *V stopách železného Felixa. Štátna bezpečnosť na Slovensku v rokoch 1945–1989*. ÚPN, Bratislava 2011, s. 12.

¹⁶³ PEŠEK, Jan: *Štátna bezpečnosť na Slovensku 1948–1953*. VEDA, Bratislava 1999, s. 11.

Předvolání představitele ministerstva vnitra ČSSR v SSSR plukovníka Viktora Hladného k výslechu u Krajského soudu v Brně, 10. 1. 1969 (fond personální spisy příslušníků MV, personální spis evid. č. 6104/22 Viktor Hladný)

vnitra.¹⁶⁴ Obě rozhodující instituce, pověřenectvo i tajnou službu, měli v rukou slovenští komunisté.

Z pohledu komunistických ambicí ovládnutí bezpečnostních složek byla situace v Čechách a na Moravě složitější. Vliv na Státní bezpečnost tu měli národní socialisté, navíc se pro přijetí do služebního poměru vyžadovaly jisté kvalifikační předpoklady a zkušenosti.¹⁶⁵ V říjnu 1945 proto z rozhodnutí ÚV KSČ vznikl Zemský odbor bezpečnosti při Zemském národním výboru v Praze. Politické, obranné a hospodářské zpravodajství zabezpečovalo jeho 2. oddělení (tzv. ZOB II). Nemělo výkonné pravomoci a získané informace předávalo útvarům Státní bezpečnosti. Komunističtí představitelé však promyšlenými kroky neustále posilovali jeho působnost. V polovině dubna 1947, v rámci reorganizace politického zpravodajství, prosadili tajné zřízení

¹⁶⁴ K organizaci zpravodajské a státněbezpečnostní služby na Slovensku v letech 1945–1948 viz MEDVECKÝ, Matej: *Za červené Slovensko. Štátna bezpečnosť a politické spravodajstvo na Slovensku v rokoch 1945–1948*. ÚPN, Bratislava 2011.

¹⁶⁵ DVOŘÁKOVÁ, Jiřina: *Státní bezpečnost v letech 1945–1953. Organizační vývoj zpravodajských a státněbezpečnostních složek*. Sešit ÚDV č. 16. ÚDV, Praha 2007, s. 26.

operativního sektoru MV v ZOB II při Zemském národním výboru v Praze jako centrálního zpravodajského úřadu, který tak v podstatě převzal část kompetencí odboru pro politické zpravodajství MV a jeho referáty a oddělení získaly celostátní kompetence. Koncem roku 1947, po přijetí zákona o SNB, se následně komunistům podařilo přesunout zpravodajství do VII. odboru MV, resp. úřadoven StB.¹⁶⁶ Začátkem roku 1948 se tak komunisty ovládané zpravodajství stalo součástí Státní bezpečnosti.¹⁶⁷

Na rozdíl od Slovenska působily zpravodajské a státněbezpečnostní složky v Čechách a na Moravě odděleně. Útvary Státní bezpečnosti se tu původně formovaly při velitelstvích NB. Zemské úřadovny StB při zemských velitelstvích NB pro Čechy, Moravu a Slezsko řídily oblastní odbočky při oblastních velitelstvích NB a okresní odbočky při okresních velitelstvích NB. V únoru 1946 vznikla jako nejvyšší úřad státněbezpečnostní služby na ministerstvu vnitra Ústředna Státní bezpečnosti. Podléhaly jí zemské úřadovny StB, existující jako oddělení zemských národních výborů, a oblastní odbočky StB.¹⁶⁸ Po přijetí zákona o NB se koncem roku 1947 zemské ústředny StB staly opět součástí zemských velitelství SNB a o měsíc později, na základě výnosu ministerstva vnitra o zabezpečení plynulého chodu zpravodajské služby, splynuly se zpravodajskými složkami.

Na Slovensku se reorganizace bezpečnosti podle pražského vzoru uskutečnila k 1. lednu 1949. Krátce zde ještě zůstala zachována omezená autonomie v řízení bezpečnostních útvarů. Krajská velitelství StB podléhala odboru BA Pověřenectva vnitra. Slovenské velitelství StB zaniklo v polovině roku 1950, krátce po vzniku ministerstva národní bezpečnosti, kam komunističtí funkcionáři podle sovětského vzoru soustředili všechny bezpečnostní složky. Po reorganizaci z července 1952 řídila kontrarozvědné útvary Hlavní správa StB.

Rozsáhlá reorganizace bezpečnostních složek se – podobně jako v jiných státech východního bloku – uskutečnila krátce po smrti Josifa V. Stalina. Stejně jako v samotném Sovětském svazu, kde už v březnu 1953 ministerstvo státní bezpečnosti (*Ministerstvo gosudarstvennoj bezopasnosti*, MGB) splynulo s ministerstvem vnitra (*Ministerstvo vnutrennich děl*, MVD), zaniklo v Československu v září 1953 ministerstvo národní bezpečnosti a jeho bezpečnostní složky se opět staly součástí ministerstva vnitra. Snaha o posílení stranické kontroly v bezpečnostních složkách vedla ke zrušení Hlavní správy StB a rozdělení jejích útvarů do více organizačních celků, které se snadněji ovládaly. Reorganizace uskutečněná pod taktovkou sovětských poradců

¹⁶⁶ K otázce ovládnutí bezpečnostních složek komunisty v tomto období viz KALOUS, Jan: *Štěpán Plaček. Život zpravodajského fanatika ve službách KSČ*. ÚSTR, Praha 2010.

¹⁶⁷ DVOŘÁKOVÁ, Jiřina: *Státní bezpečnost v letech 1945–1953*, s. 33.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 40.

zavedla sovětský model členění útvarů StB a úkoly obranného zpravodajství svěřila do působnosti pěti samostatných útvarů Ministerstva vnitra ČSR – kontrarozvědka (II. správa MV), politická kontrarozvědka (III. správa MV a V. zvláštní odbor MV), ekonomická kontrarozvědka (IV. správa MV) a kontrarozvědka dopravy a spojů (V. správa MV). Ve struktuře ministerstva vnitra i nadále zůstala vojenská kontrarozvědka (VI. správa MV).¹⁶⁹ Zodpovědnost za činnost kontrarozvědných správ ministerstva vnitra – s výjimkou vojenské kontrarozvědky – svěřil ministr svému I. náměstkovi.¹⁷⁰ Koncem roku 1954 a začátkem roku 1955 se sice uskutečnily menší změny v podřízenosti V. a VI. správy MV,¹⁷¹ od 1. února 1959 však všechny kontrarozvědné správy (mimo správu sledování MV) opět podléhaly I. náměstkovi ministra vnitra ČSR.

Kontrarozvědka (II. správa MV) bránila průniku cizích zpravodajských služeb do Československa a odhalovala jejich špiony mezi vízovými cizinci a československými občany. Činnost pracovníků kontrarozvědky se zaměřovala na odhalování spojení zahraničních rozvědek s jejími příslušníky a agenturou na území Československa, na monitorování zastupitelských úřadů „nepřátelských zemí“, jejich zaměstnanců, ale i běžných občanů, kteří s nimi přicházeli do styku, a to pro podezření ze špionáže. Rozpracovávala politickou emigraci z Jugoslávie, Řecka, Španělska a Itálie. Monitorovala rodinné příbuzné a přátele emigrantů, které podezřívala ze spolupráce s tzv. kapitalistickými tajnými službami. Příslušníci kontrarozvědky sledovali a likvidovali skutečné i domnělé špionážní sítě v Československu, které vytvářeli agenti cizích zpravodajských služeb. Monitorovali občany německé národnosti, odhalovali nacistické sítě, příslušníky a konfidenty gestapa, Sicherheitsdienstu a Abwehru; pro podezření ze spolupráce monitorovali i ty, kteří měli v minulosti jakékoliv kontakty se západními zpravodajskými službami (např. během druhé světové války). Kontrolovali rovněž přeshraniční spoje (pracovníky Československé plavby labsko-oderské a Dunajplavby,

¹⁶⁹ K reorganizaci bezpečnostních složek v roce 1953 viz SIVOŠ, Jerguš: Reorganizácia bezpečnosti v roku 1953. In: PETRÁŠ, Jiří – SVOBODA, Libor (eds.): *Osm let po válce. Rok 1953 v Československu*. Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích – ÚSTR, Praha 2014, s. 27–51.

¹⁷⁰ *Archiv bezpečnostních složek (ABS)*, f. Organizační a vnitřní správa FMV, III. díl (dále A 6/3), inv. č. 428. Tajný rozkaz ministra vnitra (TRMV) ČSR č. 144/1953 z 1. 10. 1953 Organizace ministerstva vnitra; ŽÁČEK, Pavel: *Nástroj triedneho štátu. Organizácia ministerstiev vnútra a bezpečnostných zborov 1953–1990*. ÚPN, Bratislava 2005, s. 13–14.

¹⁷¹ *ABS*, f. A 6/3, inv. č. 661. TRMV ČSR č. 177/1954 z 22. 9. 1954 Změna v podřízenosti V. a VII. správy ministerstva vnitra; inv. č. 733. TRMV ČSR č. 6/1955 z 15. 1. 1955 Organizace ministerstva vnitra – změna; ŽÁČEK Pavel: *Nástroj triedneho štátu*, s. 16–17.

Zvláštní komise
ministra vnitra ČSSR

Čj.: IM-0088/466-76

V Praze dne 9. listopadu 1976

PŘÍSNĚ TAJNÉ

MINISTERSTVO VNITRA X. správa FMV	
Došlo	11. IX. 1979
Čj.	14-00125/01-494/42
PMohy	Q

Vyhotoveno : 2x
Výtisk čís.: 1
Počet listů: 2

P ř í l o h a č. 46

Plk. HLADNÝ Viktor - l.l.1922, III.správa FMV, nyní činná
-----
záloha

Jeprokazatelně zjištěno, že agent britské spec.služby předal této službě agenturní zprávu získanou TS "KOMORNÍKEM" k dvěma diplomatům, kterou podepsal rezident čsl. rozvědky v Moskvě v roce 1972 plk.Viktor HLADNÝ.

Britská spec.služba s odkazem na tuto zprávu se v roce 1975 informuje svého agenta, že HLADNÝ už není v Moskvě a žádá o zjištění, jakou funkci nyní HLADNÝ zastává a kdo je v současné době rezidentem v Moskvě.

Zjištění komise :

TS KOMORNÍK č.sv.1854 byl dne 23.12.1974 archivován pod č. Z-1849. /Provedeno zvláštní zhodnocení/. Ze zprávy je patrné, že s.HLADNÝ je zájmem britské spec.služby až do roku 1975, kdy je k němu dotaz.

KLEIN Radslav, 16.3.1931,

Poznatky byly čerpány vyhodnocením akce "SUP".

Zhodnocení komise:

Otevřenou otázkou zůstává zájem britské spec.služby o současné zařazení s.HLADNÉHO i otázka, zda britská spec.služba dostala na tuto otázku od agenta odpověď. Zřejmě byl zájem této služby i v Moskvě.

Informace zvláštní komise ministra vnitra ČSSR o zájmu britské zpravodajské služby o plukovníka Viktora Hladného, zjištěném v rámci akce „Sup“, 9. 11. 1976 (fond personální spisy příslušníků MV, personální spis evid. č. 6104/22 Viktor Hladný)

vlakový personál), řídili referáty pasové kontroly v Československu. Jejich pozornost se zaměřovala také na telefonické a dálkopisové spojení, elektrárny a plynárny. Zjišťovali informace i z objektů Ministerstva zahraničních věcí ČSR, Správy služeb diplomatického sboru a Československého ústavu zahraničního, monitorovali cizince ze Světové rady míru a zahraniční vysílání Československého rozhlasu. K dispozici měli vlastní věznicí a vyšetřovací oddělení. Částečně pracovali i mimo území Československa, hlavně v Německu a Rakousku. Například v letech 1956–1963 příslušníci II. správy MV působili v Berlíně, oficiálně jako pracovníci Československé tiskové kanceláře. Udržovali kontakty s východoněmeckou tajnou policií, řídili agenturní síť, získávali poznatky o nepřátelských rozvědkách a rozehrávali zpravodajské hry.¹⁷²

Politická kontrarozvědka (III. správa MV) se zaměřovala na „vnitřního nepřítele“ – skutečné a domnělé odpůrce komunistického režimu. Monitorovala široké vrstvy čs. občanů pro jejich názory, náboženské přesvědčení, politickou příslušnost či rasový původ. Příslušníci politické kontrarozvědky se zaměřovali na občany, které režim ve smyslu komunistických doktrín zařazoval do některé z nepřátelských ideologických kategorií. Byli to hlavně trockisté (většinou šlo o kritiky stalinských metod), sionisté (židé, často bez ohledu na politické přesvědčení), buržoazní nacionalisté (zejména slovenští komunisté), členové bývalých „reakčních“ politických stran (většinou prvorepublikových), „pravicoví“ sociální demokraté (hlavně kritici bezvýhradného podřízení sociální demokracie komunistům), ale i „odpůrci skrytí“ ve stranách Národní fronty, svobodní zednáři a funkcionáři předcházejících politických režimů (na Slovensku zvláště funkcionáři luďáckého režimu). Velkou pozornost věnovala politická kontrarozvědka představitelům církví a sekt. Protikomunistickou činnost odhalovala mezi mládeží, studenty, v odborech a ozbrojených složkách (mimo Československou lidovou armádu), v oblasti tělovýchovy, kultury, zdravotnictví, soudnictví a lidové správy. Odhalovala také členy skutečných či domnělých diverzních a teroristických skupin, pisatele a vydavatele protistátních písemností. Pronásledování se dotklo téměř všech vrstev obyvatelstva. Důkazem toho je i rozkaz o *rozpracovávání, sledování a evidování „bývalých lidí“*, který začátkem ledna 1959 vydal ministr vnitra Rudolf Barák.¹⁷³ Takto dehonestálně pojmenoval režim široké společenské vrstvy, které roztrídil do šestnácti ka-

¹⁷² O struktuře a činnosti II. správy MV viz FROLÍK, Jan: Ještě k nástihu organizačního vývoje státobezpečnostních složek. In: *Sborník archivních prací*, 2002, č. 2, s. 394–399.

¹⁷³ ABS, f. Organizační a vnitřní správa FMV, IV. díl (dále A 6/4), inv. č. 684. Rozkaz ministra vnitra (RMV) ČSR č. 1/1959 z 3. 1. 1959 Rozpracování, pozorování a evidování „bývalých lidí“.

tegorií. Patřili sem představitelé velkoburžoazie (bankéři, podnikatelé, akcionáři), ředitelé podniků, inteligence, kulaci a jejich rodinní příslušníci, vyšší státní úředníci předchozích režimů, představitelé kapitalistických průmyslových podniků a obchodních organizací, funkcionáři a aktivní členové bývalých fašistických a nacistických stran, organizací a spolků, vyšší funkcionáři bývalých politických stran a organizací, vyšší funkcionáři a horliví členové Hlinkovy slovenské lidové strany, Hlinkovy mládeže, Hlinkovy gardy a všichni členové Pohotovostních oddílů Hlinkovy gardy, představitelé církví a sekt, představitelé společností a klubů (např. YMCA, Rotary Club, Svaz přátel USA), představitelé buržoazního odboje v období druhé světové války, navrátilci z kapitalistických zemí a jejich nejbližší příbuzní, nejbližší příbuzní a důvěrní známí emigrantů, osoby odsouzené za protistátní trestnou činnost a recidivisté, ale i různé jiné osoby, které v minulosti disponovaly větším množstvím finančních prostředků.¹⁷⁴ Na základě takto široce definovaného pojmu StB v polovině padesátých let předpokládala, že v ČSR je téměř jeden milion „bývalých lidí“. V roce 1959 evidovaly útvary StB 47 299 takových osob a v lednu 1961 dokonce 96 085 „bývalých lidí“.¹⁷⁵

Úkoly politické kontrarozvědky plnil i V. zvláštní odbor MV, který se zaměřoval na tzv. východní emigraci (emigranty a reemigranty ze zemí Sovětského svazu). Členil se na tři oddělení, která zároveň dokumentují zaměření jeho práce – ukrajinská emigrace (ukrajinští nacionalisté), ruská emigrace a volyňští Češi. Náplň práce odboru se bezprostředně dotýkala zájmů sovětské tajné služby. Pracovníci MGB, resp. KGB, na ministerstvu vnitra proto přímo zasahovali do činnosti a personálního obsazení jednotlivých oddělení a řídili vybrané zpravodajské akce. Jako samostatný útvar ministerstva vnitra odbor zanikl na jaře 1955, když se stal součástí III. správy MV.¹⁷⁶

Ekonomická kontrarozvědka (IV. správa MV) měla za úkol odhalovat „třídního nepřítele“ na úseku těžkého, lehkého, zbrojního a potravinářského průmyslu, distribuce, zemědělství, zahraničního obchodu, plánování, financí a těžby uranu. Zabezpečovala ochranu státního tajemství ve státních úřadech a prověrku osob, které s ním přicházeli do styku. Prostřednictvím agentů také kontrolovala státní instituce ekonomického charakteru (ministerstva, výzkumné ústavy a jiné).¹⁷⁷

¹⁷⁴ O struktuře a úkolech III. správy MV viz FROLÍK, Jan: Ještě k nástinu organizačního vývoje státobezpečnostních složek, s. 399–406.

¹⁷⁵ MEDVECKÝ, Matej – SIVOŠ, Jerguš – JAŠEK, Peter: *V stopách železného Felixa*, s. 82.

¹⁷⁶ K činnosti V. zvláštního odboru MV viz FROLÍK, Jan: Ještě k nástinu organizačního vývoje státobezpečnostních složek, s. 402–405.

¹⁷⁷ O struktuře a úkolech IV. správy MV viz FROLÍK, Jan: Ještě k nástinu organizačního vývoje státobezpečnostních složek, s. 406–409.

FEDERÁLNÍ MINISTERSTVO VNITRA

poštovní schránka 21/VI - V

170 34 Praha 7

Č.j. D-146/V-1982

V Praze dne 20.9.1982

Výtisk č.: 1

Počet listů: 1

ROZHODNUTÍ

Podle § 72 odst. 3 zákona č. 100/1970 Sb. o služebním poměru příslušníků SNB, fidič služebního motorového vozidla Jaroslav SAKSL, nar. 30.5.1924, bytem Praha 6, Osmuchinova č. 21, služebně zařazen u FMV Praha 7, pošt.schr. 21/VI

neodpovídá

z a škodu způsobenou na majetku Sboru národní bezpečnosti, ke které došlo nezastiženým pravděpodobným pachatelem při dopravní nehodě dne 4.10.1981 na služebním motorovém vozidle typu VAZ 2103 ev. značky B-123 554, SPZ AP-32-91 a proto není povinen vzniklou škodu v částce 982,- Kčs /devětsetosmdesát dvě koruny/ hradit a povolují tuto škodu odepsat na vrub FMV. Škoda je evidována v knize škod a ztrát u FMV, 112 19 Praha 1, pošt.schr. 1043, pod číslem 111/81.

ODŮVODNĚNÍ

Jaroslav SAKSL dne 4.10.1981 při služební jízdě v Praze 5 na křižovatce ulic Janáčkovo nábřeží a Na bělidle se stal účastníkem dopravní nehody, na které měl vinu nezastižený pravděpodobný pachatel, který řídil motorové vozidlo ABP-04-67.

Rozhodnutí o neodpovědnosti náčelníka VI. správy FMV plukovníka Jaroslava Saksla za škodu vzniklou při dopravní nehodě, 20. 9. 1982 (fond personální spisy příslušníků MV, personální spis evid. č. 6828/24 Jaroslav Saksli)

Kontrarozvědka dopravy a spojů (V. správa MV) se zaměřovala na odhalování „špionů, sabotérů a diverzantů“ na úseku železniční, silniční, vodní a letecké dopravy. Rozpracovávala Hlavní správu železniční dopravy, Hlavní správu státních silnic, Hlavní správu cestovního ruchu, Československé autoopravny a sklady, Ministerstvo spojů ČSR a jeho výzkumné ústavy, telefonní ústředny, Spojprojekt a letiště Ruzyně (letecký personál a zahraniční lety Československých aerolinií). Správa zanikla 31. prosince 1962, její úkoly převzaly dva nové odbory IV. správy MV.¹⁷⁸

Vojenská kontrarozvědka (VI. správa MV) se zaměřovala na útvary a objekty Československé lidové armády, Pohraniční stráž a Vnitřní stráž, kde odhalovala špiony cizích zpravodajských služeb a odpůrce komunistického režimu, zabezpečovala ochranu státního tajemství vojenského charakteru.

V roce 1953 pracovalo v kontrarozvědných útvarech MV 876 příslušníků.¹⁷⁹ V rámci reorganizace schválil Ústřední výbor KSČ systemizační změny zvyšující počet jejich pracovníků o 288 (z 954 na 1 232). Nejvíce se navýšily počty IV. správy MV (o 132 míst) a II. správy MV (o 114 míst). Z pohledu početního stavu příslušníků se podstatně navýšil stav V. správy MV (z 34 na 82 systemizovaných míst) a V. zvláštního odboru MV (z 26 na 44). Naopak jen mírně se zvýšil tabulkový počet míst III. správy MV (o 42), což dokumentuje pokusy o změnu zaměření politického zpravodajství po jeho policejné represivním působení v letech 1948–1953 (o nezákonnostech příslušníků se začalo mluvit v druhé polovině padesátých, ale hlavně v první polovině šedesátých let). Větší část neobsazených tabulkových míst se zrušila pouze vojenské kontrarozvědce.

Uvedeným centrálním operativním součástí MV podléhaly po reorganizaci z přelomu let 1953–1954 útvary StB v krajích, zakonspirované ve struktuře krajské správy MV, které zase řídily útvary StB v okresech (okresní oddělení MV). V trojstupňovém systému řízení zodpovídala za konkrétní úsek kontrarozvědné práce centrála MV v Praze. V praxi tak II. správa MV řídila II. odbory krajských správ MV. Početně malá okresní oddělení MV neměla zřízeny menší organizační celky, jejich příslušníci však pracovali po liniích jednotlivých operativních správ MV. Částečná reorganizace

¹⁷⁸ Organizaci a řízení kontrarozvědné práce na úseku železniční dopravy, resp. na úseku letecké, automobilové a vodní dopravy a spojů zabezpečoval 6., resp. 7. odbor IV. správy MV. O struktuře a úkolech IV. správy MV viz FROLÍK, Jan: Ještě k nástinu organizačního vývoje státobezpečnostních složek, s. 409–416; ABS, f. A 6/4, inv. č. 877. RMV ČSSR č. 44/1962 z 27. 12. 1962 Nová organizace řízení agenturně operativní práce na úseku dopravy a spojů; ŽÁČEK, Pavel: *Nástroj triedneho štátu*, s. 20–22.

¹⁷⁹ Z pohledu jednotlivých správ působilo na II. správě MV 202 přísluš-

teritoriálních útvarů StB se uskutečnila v dubnu 1960.¹⁸⁰ V důsledku změn v územněsprávním členění Československa se počet krajských správ MV redukoval z 19 na 10 a počet okresních oddělení MV z 254 na 113. Plánované početní stavy StB na krajských správách a okresních odděleních MV se snížily z 9 435 míst na 7 688.¹⁸¹

V první polovině šedesátých let se pod tlakem výsledků revize politických procesů a činnosti StB v letech 1948–1953 uskutečnily personální změny provázené změnami ve vyšetřovacím aparátu a kontrarozvědce. Tyto změny měly za cíl zefektivnění činnosti StB a posílení stranické kontroly na ministerstvu vnitra. Částečně však byly i výsledkem mocenského zápasu bývalého čs. ministra vnitra a místopředsedy vlády Rudolfa Baráka¹⁸² a prvního tajemníka ÚV KSČ a prezidenta ČSSR Antonína Novotného. Ministerstvo vnitra ČSSR jimi zároveň reagovalo i na změny v metodách cizích zpravodajských služeb a zahraničních „nepřátelských“ centrál, které přinesl hlavně rozvoj cestovního ruchu.

S účinností od 1. ledna 1964 vytvořil ministr vnitra ČSSR Lubomír Štrougal (ve funkci od 23. června 1961) tzv. jednotnou kontrarozvědku.¹⁸³ V rozkaze z konce prosince 1963 zdůvodnil zrušení II., III. a IV. správy MV a vznik kontrarozvědné správy MV následovně: [...] *zaměření a organizační struktura vytvořená v ministerstvu vnitra v roce 1954 neodpovídají v současné době kladeným požadavkům, neboť neumožňují nutné soustředění sil a prostředků a jejich účelné rozmístění a zároveň neúměrně rozšiřují počet řídicího a administrativního aparátu v poměru k vlastním výkonným silám.*¹⁸⁴

---

níků, na III. správě MV 166 příslušníků, na IV. správě MV 160 příslušníků, na V. správě MV 47 příslušníků a na VI. správě MV 273 příslušníků. Viz MEDVECKÝ, Matej – SIVOŠ, Jerguš – JAŠEK, Peter: *V stopách železného Felixa*, s. 88.

¹⁸⁰ ABS, f. A 6/4, inv. č. 767. RMV ČSR č. 1/1960 z 2. 3. 1960 Nová organizace součástí ministerstva vnitra v krajích a okresech; ŽÁČEK, Pavel: *Nástroj triedneho štátu*, s. 231–234.

¹⁸¹ MEDVECKÝ, Matej – SIVOŠ, Jerguš – JAŠEK, Peter: *V stopách železného Felixa*, s. 104.

¹⁸² K osobě R. Baráka viz TOMEK, Prokop: *Život a doba ministra Rudolfa Baráka*. Vyšehrad, Praha 2009; KALOUS, Jan a kol.: *Biografický slovník představitelů ministerstva vnitra v letech 1948–1989. Ministři a jejich náměstci*. ÚSTR, 2009, s. 45–48.

¹⁸³ K osobě L. Štrougala viz KALOUS, Jan a kol.: *Biografický slovník představitelů ministerstva vnitra*, s. 174–177; ŠTROUGAL, Lubomír: *Paměti a úvahy*. Nakladatelství Epoque – Pražská vydavatelská společnost, Praha 2009.

¹⁸⁴ ABS, f. A 6/4, inv. č. 925. RMV ČSSR č. 46/1963 z 28. 12. 1963 Vytvoření jednotné kontrarozvědky v MV; ŽÁČEK, Pavel: *Nástroj triedneho štátu*, s. 26–27.